

FÖLDRAJZ EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2014. május 15. 14:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

A **feladatlap** megoldására felhasználható időkeret **240 perc**. A megoldáshoz **nem használhatja a középiskolai atlaszt**.

Amennyiben szükséges, **használja a zsebszámológépet, körzőt, vonalzót**, de a feladatlapban tüntesse fel a **megoldás menetét is!**

A feladatokat **tetszőleges sorrendben** oldhatja meg.

Először figyelmesen **olvassa el** a feladatokban megfogalmazott kérdéseket, majd **gondolja át** válaszát, és azt **tintával (tollal) írja be** a megfelelő helyre! Ha szükséges, a megoldást javíthatja, de a nem egyértelmű áthúzás, javítás, valamint ceruzával történt beírás esetén az adott feladatrészre nem kaphat pontot.

Mindig a feltett kérdéseknek megfelelően válaszoljon! Az elvártnál több válasz (pl. kettő helyett három példa megnevezése) nem jár többletponttal.

Az egyes feladatok megoldásával **elérhető** maximális **pontszámról**, illetve a részpontszámokról a feladatok mellett/után feltüntetett pontok tájékoztatnak. Kérjük, hogy a **szürke négyzetekbe** semmit **ne írjon!**

1. Oldja meg a csillagászati földrajzi feladatokat!

- a) A táblázat a Hold adatait tartalmazza. Tanulmányozza az adatokat és válaszoljon a kérdésekre!

	Napi legmagasabb (°C)	Éjszakai legalacsonyabb (°C)
Hőmérséklet az egyenlítőjén	122	-158
Közepes szélességek hőmérsékletei	77	-143
Hőmérséklet a sarkokon	-43	-63

1. Mi az oka a nagy napi hőingásnak/ hőingadozásnak? Nevezzen meg két okot!

-
-

2. A Hold mely részén a legnagyobb a napi hőingás/ hőingadozás?

Mekkora ez az érték?

3. Miért látjuk a Földről a Holdnak mindenkor ugyanazt az oldalát?

.....

4. Nevezze meg azt a két felszínformáló folyamatot, amelyeknek szerepe van a Hold mai felszínének kialakításában!

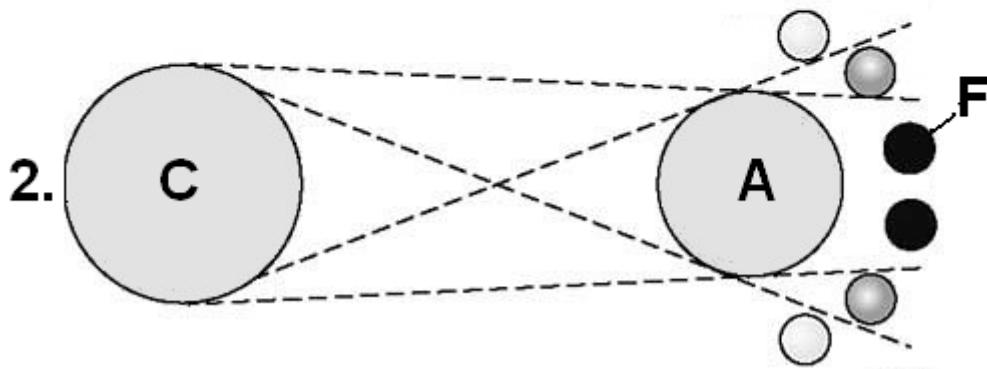
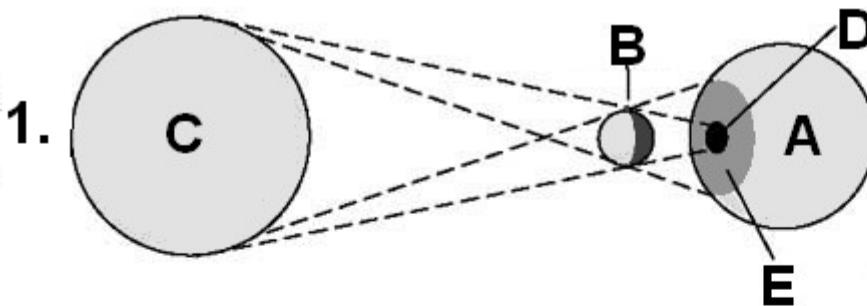
.....

5. Döntse el, hogy igaz vagy hamis az alábbi megállapítás! Írjon a megállapítás után a négyzetbe **I** betűt, ha igaz és **H** betűt, ha hamis!

Telihold idején az égitest derült időben egész éjszaka látható.

8 pont	
--------	--

- b) Tanulmányozza a fogyatkozásokat bemutató ábrákat, és oldja meg a hozzájuk kapcsolódó feladatokat!



1. Mely fogyatkozásokat ismeri fel az egyes ábrákon?

1. ábra:

2. ábra:

2. Nevezze meg az ábrán nagybetűkkel jelölt égitesteket, illetve a fogyatkozásokhoz kapcsolódó jelenségeket!

A.

B.

C.

D.

E.

F.

8 pont	
--------	--

16 pont	
---------	--

2. Oldja meg a térbeli tájékozódással kapcsolatos feladatokat!

- a) Melyik fogalomhoz kapcsolódnak az állítások? Írja a megfelelő betűjelet a meghatározás sorszáma elé!

- A) Földrajzi északi pólus
 - B) Mágneses északi pólus

-1. A Sarkcsillag jelöli ki az irányát az északi félgömbön.
 -2. Az iránytű ebbe az irányba mutat.
 -3. Iránya a napóra segítségével is megállapítható.
 -4. A Föld forgástengelyének képzeletbeli döfespontja az éggömbön jelöli ki az irányát.
 -5. Helyzete a földtörténet során többször változott.

Mit nevezünk mágneses deklinációnak?

.....

6 pont

- b)** Mekkora annak a térképnek a méretaránya, amelyen egy, a valóságban $0,25 \text{ km}^2$ területű, négyzet alakú tó területe 1 cm^2 ?

A számítást itt végezze!

A térkép méretaránya:

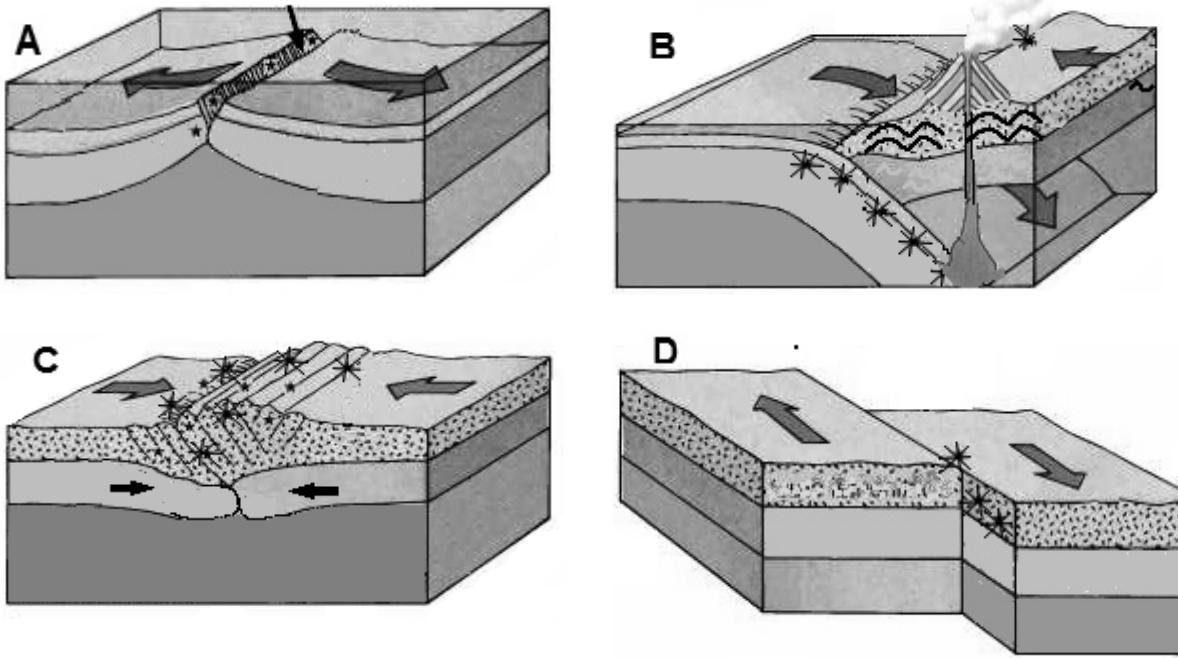
2 pont

8 pont

<input type="checkbox"/>									
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

3. Oldja meg a kőzetburok földrajzával kapcsolatos feladatokat!

- a) Tanulmányozza az ábrákat! Az állítások az egyes nagybetűkkel jelölt ábrákhoz kapcsolódnak. Írja a megfelelő ábra betűjelét az állítás sorszáma elé!



-1. Így keletkezett az Alpok.
-2. Ez a folyamat vezetett az Andok kialakulásához.
-3. Itt az asztenoszférából származó bazalt jut a felszínre.
-4. Ehhez kapcsolódóan általában andezitből és tufából felépülő vulkánok keletkeznek.
-5. A folyamat során kialakuló hegységeket döntően üledékes kőzetek építik fel.
-6. Így jött létre a Szent András-törésvonal.
-7. Mélytengeri árkok kialakulásához vezet.
-8. Ehhez kapcsolódik Izland kialakulása is.
-9. Jellegzetes képződménye a párnaláva.
-10. Ez a folyamat vezetett a Himalája kialakulásához.
-11. Az Észak-amerikai közetlemez délnyugati peremére jellemző.
-12. Jellegzetes formája a hosszan elnyúló hasadékvölgy.
-13. Így mozdul el egymáshoz viszonyítva az Afrikai- és a Dél-amerikai lemez.
-14. Így mozdul el egymáshoz képest a Nazca-lemez és a Csendes-óceáni (Pacifikus)-lemez.

14 pont

- b)** Felsoroltunk négy-négy fogalmat, közülük egy azonban nem illik a többi közé, azaz „kakukktojás”. Válassza ki az oda nem illő fogalmat, és indokolja meg választását!

1. *Appalache, Nagy-Vízválasztó-hegység, Urál, Atlasz*

Kakukktojás:

Indoklás:

Nem illik a többi közé, mert ,
a többi pedig

2. *perm*, *devon*, *jura*, *szilur*

Kakukktojás:

Indoklás:

Nem illik a többi közé, mert ,
a többi pedig

3. *fumarola*, *cunami*, *mofetta*, *szolfatara*

Kakukktojás:

Indoklás:

Nem illik a többi közé, mert ,
a többi pedig

9 pont

23 pont

<input type="checkbox"/>									
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

4. Oldja meg a feladatokat!

a) Hogyan nevezük a mészkő repedéseiben mozgó részvizeit?

1 pont	
--------	--

b) Egészítse ki a karsztosodás kémiai folyamatát leíró egyenletet a megfelelő képlettel!



1 pont	
--------	--

c) Nevezze meg a képeken ábrázolt karsztformákat! Írja a nevüket a megfelelő kép alá a vonalra!

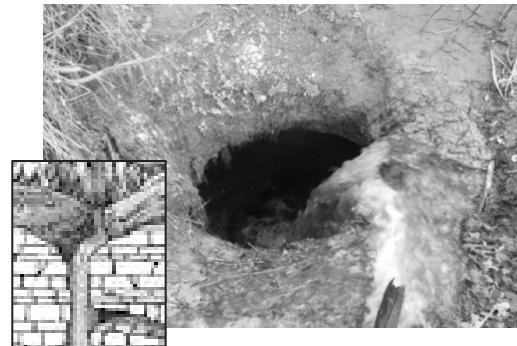
1.



2.



3.



4.



Nevezze meg az **1. képen** látható forma keletkezésének két lehetséges, sok esetben egymáshoz kapcsolódó módját!

-
-

Mely hegységben találhatók meg ezek a formák? Húzza alá a nevét! *A lehetséges helyes válasznál több bejelölése pontlevonással jár.*

Mátra,

Kőszegi-hegység,

Bükk,

Cserhát

7 pont	
--------	--

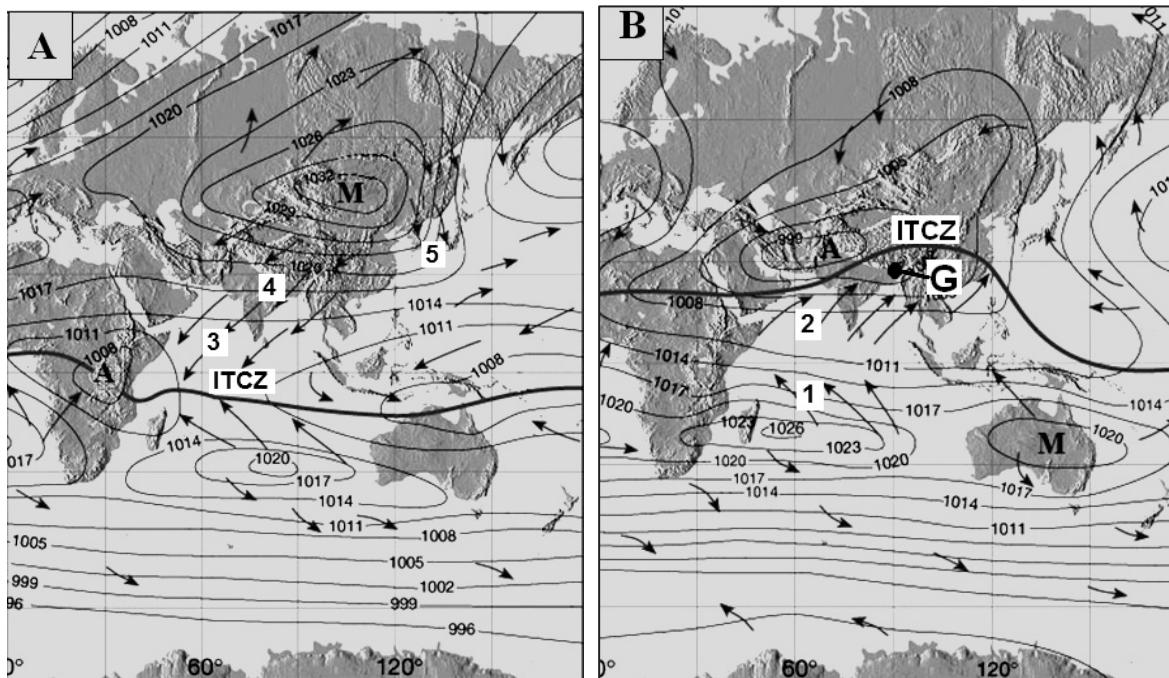
d) Mely fogalmakat ismeri fel a leírások alapján? Írja a fogalmat a vonalra!

1. Karsztos felszínek akár több km² kiterjedésű, zárt mélyedései, melyek kialakulásában a vetődésnek is szerepe volt.
.....
 2. Karsztosodó közettesek nagyobb üregeiben mozgó víz, amely oldással és hordalékának mechanikai pusztító erejével tágítja a járatait.

2 pont

11 pont

5. Tanulmányozza az ábrákat, és oldja meg a feladatokat!



- a) A térképen ITCZ-vel jelölt vonal a hőmérsékleti (termikus) egyenlítő. Határozza meg, mit jelent ez a fogalom!

1 pont

- b) Melyik jelenséggel függ össze a hőmérsékleti (termikus) egyenlítő „vándorlása” az év során? Karikázza be a megfelelő jelenségek sorszámait! *A lehetséges helyes válaszok számánál több bekarikázása pontlevonással jár.*

1. A Föld Nap körüli keringésével
 2. A Föld tengely körüli forgásával
 3. A Föld tengelyferdeségével
 4. A Hold–Föld rendszer közös tömegközéppontja körüli keringéssel.

Mivel magyarázható, hogy a hőmérsékleti (termikus) egyenlítő nem párhuzamosan fut az Egyenlítővel?

3 pont

- c) Melyik évszak van az **A** betűvel jelölt ábrán az északi félgyömbön? Húzza alá a megfelelőt!

Tél

Nyár

1 point

- d) Nevezze meg a térképyázlaton sorszámokkal jelölt szeleket az irányukkal együtt!

1.
 2.
 - 3

Mi az oka az **1-es** és a **2-es** számmal jelölt szelek irányához közötti különbségnak?

4 pont

- e) Mely szélrendszerhez tartoznak az **1-es** és **3-as** számmal jelölt szelek?

Milyen irányú függőleges légmozgás alakul ki a termikus egyenlítő mentén?

2 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

- f) A **B** ábrán berajzolt **G** pont a Himalája előterében fekvő Cherrapunxit jelöli. Mely éghajlati adat alapján tartozik ez a térség az éghajlati „leg”-ek közé?

.....

Milyen okokkal magyarázható ez? Fogalmazzon meg két okot!

—

—

3 pont	
--------	--

14 pont	
---------	--

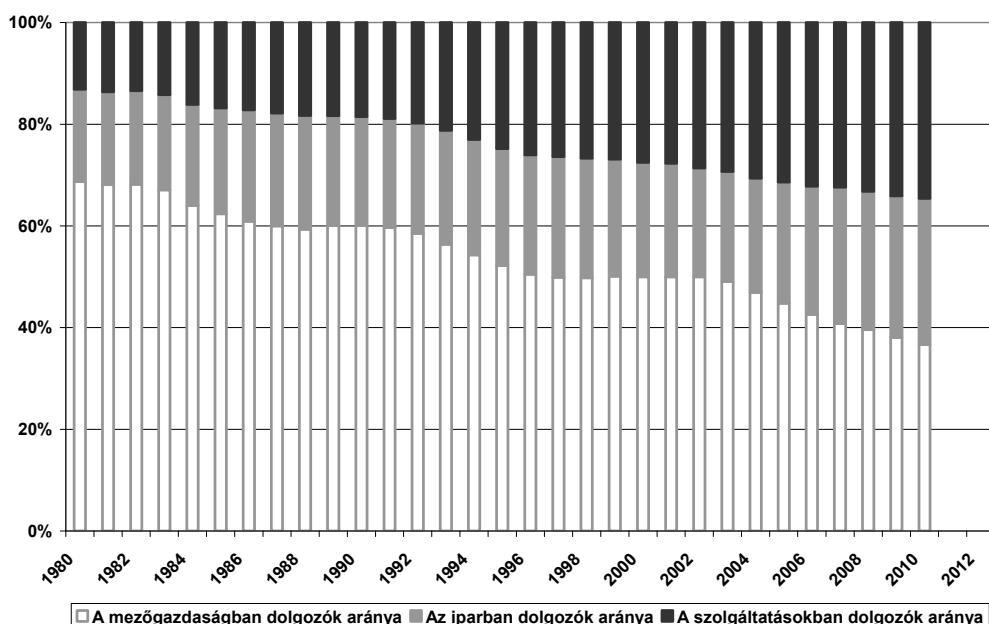
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

6. Összekevertük az egyes tájak, területek jellemzőit. Válassza ki a 3-3 összetartozó jellemzőt, és nevezze meg a hozzájuk kapcsolható éghajlatot! Írja az összetartozó kifejezések betűjeleit és az éghajlat nevét a táblázat egyes soraiba! Segítségül egy megoldást beírtunk. Nem tud minden állítást elhelyezni. Egy betű csak egyszer használható fel.

A) A nyugati szelek egész évben csapadékot hoznak erre a területre.	B) Az ilyen éghajlatú tájak ültetvényein többnyire kakaó és banán terem.	C) Az éves csapadék-mennyiség 200 mm alatt marad, növénytermesztésre csak az oázisok alkalmasak.
D) A passzát szélrendszer felszálló ágának uralma alatt áll.	E) A kontinensek belsejében, illetve magas hegységekkel elzárt medencékben alakult ki.	F) Természetes növényzetét, a keménylombú erdőket járószt már kiirtották.
G) A négy közel azonos hosszúságú évszakból a nyár forró, a tél hideg.	H) Egy évszak van: a zord tél.	I) Itt mérik a Földön a legkisebb évi közepes hőingást / hőingadozást.
J) Itt mérik a Földön a legnagyobb évi közepes hőingést / hőingadozást.	K) A sarki szelek uralják egész évben a területet.	L) Itt mérik a Földön a legmagasabb hőmérsékletet.
M) A passzát szélrendszer le- és felszálló ágának váltakozása jellemzi.	N) Az ilyen éghajlatú tájak ültetvényein többnyire gyapotot és kávét termesztenek.	O) Jellemző talaja a podzol.
P) A déli félgömbön nem alakult ki ilyen éghajlatú terület.	S) Nyáron a passzát szélrendszer leszálló ága, télen a nyugati szelek hatása alatt áll.	T) Nincs természetes növényzet.
U) Tundra talaj jellemzi.	V) Két évszak váltakozása jellemzi.	Z) Olajfa, szőlő és citrusfélék termesztése jellemzi.

az összetartozó állítások betűjelei			Az éghajlat megnevezése
H	K	T	állandóan fagyos
		
		
		
		
		

20 pont

7. Tanulmányozza a Kínával kapcsolatos adatsort, és válaszoljon a kérdésekre!

1. Melyik folyamatot mutatja be a diagram?
2. Mely ágazat a legfőbb nyertese ennek?
Miből következtetett erre?
.....
3. A 2010-es kínai adatokkal összevetve, mely ágazatoknak nagyobb a részesedése a magyar foglalkoztatásban, mint a kínaiban?
.....

5 pont	
--------	--

8. Tanulmányozza az adatokat, és azok alapján válaszoljon a kérdésekre!Niger adatai 2013-ban

A lakosság száma: 16,9 millió fő
 Városlakók aránya: 18%
 Születési arányszám: 46,8 %
 Halálozási arányszám: 13 %
 A férfiak-nők aránya: 1:1
 Egy nőre jutó szülések száma (termékenységi ráta): 7

- a) Mekkora volt 2013-ban az országban a természetes szaporodás értéke?

1 pont	
--------	--

- b)** Hány fővel nőtt az ország népességszáma ennek következtében 2013-ban?
A számítást itt végezze!

A népességszám növekedése: fő

Mely egyéb tényező befolyásolhatta még a népességszám alakulását?

[View Details](#) | [Edit](#) | [Delete](#)

3 pont

- c) Milyen alakú lehet az ország népességének korfája? Húzza alá az egyetlen megfelelőt!
Több válasz bejelölése pontlevonással jár.

Piramis (háromszög),

harang,

méhkas, urna

urna

1 pont

5 pont

9. Oldja meg a település- és népességföldrajzi feladatokat!

- a) Hasonlítsa össze az adatokat! Írja a feladat sorszáma elő a megfelelő betűt az alábbiak szerint!

- A) ha a) $> b$)
B) ha a) $< b$)
C) ha a) és b) közel egyenlő

- 1. a) A falvak száma Magyarországon
b) A városok száma Magyarországon
 - 2. a) A megyei jogú városok száma Magyarországon.
b) A megyeszékhelyek száma Magyarországon
 - 3. a) A Bostontól – Washingtonig húzódó agglomeráció népességszáma
b) A Randstad agglomeráció népességszáma
 - 4. a) Az Amerikai Egyesült Államok népességének száma
b) Az Európai Unió népességének száma
 - 5. a) Debrecen lakóinak száma
b) Pécs lakóinak száma

5 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

b) Fogalmazza meg, mit jelentenek az alábbi fogalmak!

1. városodás:

.....

2. városiasodás:

.....

3. Nevezze meg azt a folyamatot, amely minden fogalmat magában foglalja!

.....

3 pont	
--------	--

c) Magyarázza meg hogyan függenek össze az alábbi fogalmak!

alvóváros — ingázás

.....
.....
.....

2 pont	
--------	--

10 pont	
---------	--

10. Oldja meg az energiagazdasággal kapcsolatos feladatokat!**a)** A táblázatba beírtunk három energiaforrást. Készítse el a táblázat hiányzó fejlécét a megfelelő energiahordozó-típus (csoport) nevének beírásával!

1.	4.....	
2.	3.....	
kőszén	vízenergia	villamos energia

4 pont	
--------	--

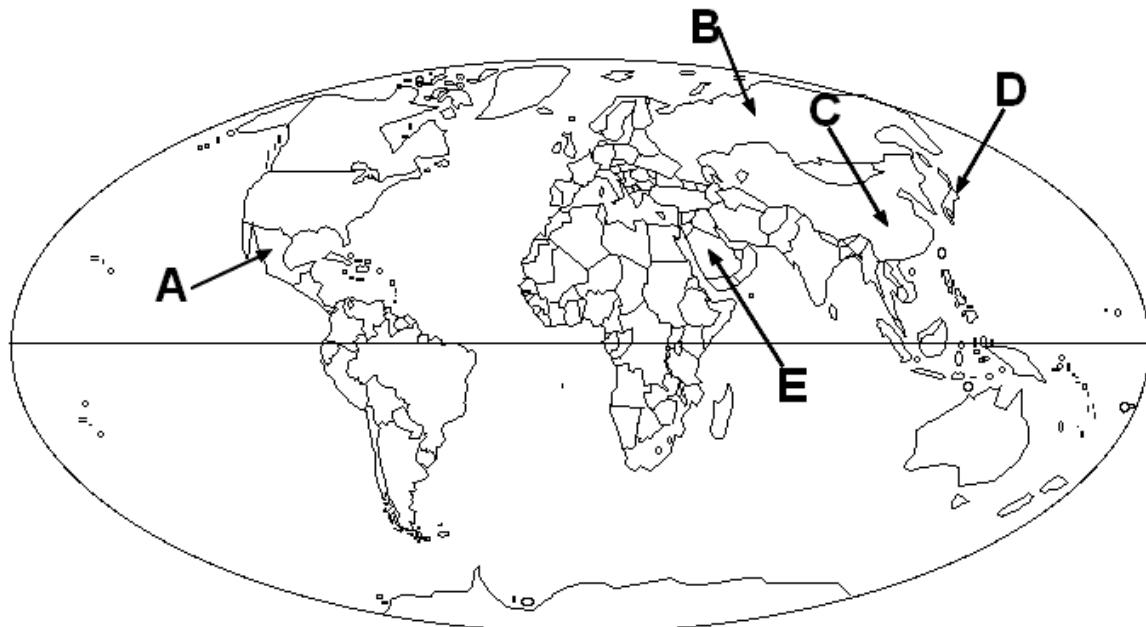
b) Döntse el, hogy igazak vagy hamisak az energiahordozókra vonatkozó megállapítások! Írjon **I** betűt az igaz, és **H** betűt a hamis megállapítások sorszáma elé!

-1. A 20. század elején a felhasznált energiaforrás több mint felét a kőszén-fajtákadták.
-2. A magas fokú hatékonyság miatt az atomenergia hasznosításának térhódítását nem befolyásolta a csernobili erőmű baleset.
-3. Napjainkban a világban a felhasznált energiaforrás több mint 1/3-át a kőolaj teszi ki.

-4. A 20. század második felétől a kőolaj vált a legfontosabb energiahordozóvá.
-5. India és Kína a világ jelentős kőszéntermelő országai közé tartozik.
-6. Földünk jelenleg ismert legnagyobb kőolajtartalékai a Nyugat-szibériai-alföldön találhatók.

6 pont

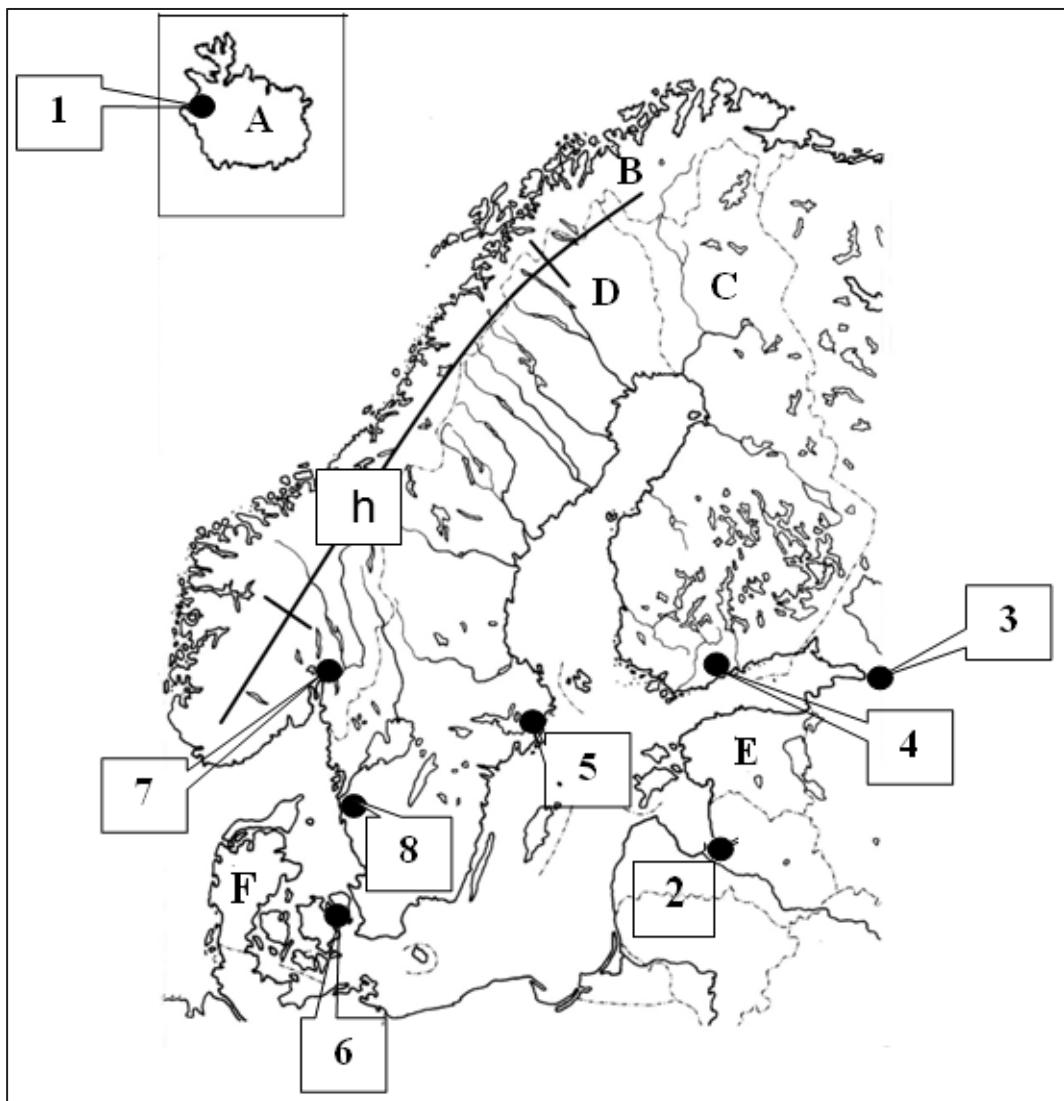
- c) A térképen betűkkel jelölt országok között találjuk Földünk legnagyobb kőolaj-exportálóit és -importálóit. Írja az országok nevét a táblázatba a megfelelő helyre! *Egy országot csak egy helyre írjon! Több helyre történő beírás esetén pontlevonás jár.*



A térkép betűjele	Exportáló	Importáló
A		
B		
C		
D		
E		

5 pont

15 pont

11. Tanulmányozza a térképvázlatot, és oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

a) Nevezze meg a térképvázlatban nagybetűkkel jelölt országokat!

A.

B.

C.

D.

E.

F.

6 pont	
--------	--

b) Nevezze meg a **h** betűvel jelölt hegységet!

h.

1 pont	
--------	--

c) Nevezze meg a számokkal jelölt városokat!

1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.

8 pont

d) Válaszoljon a nagybetűvel jelölt országok betűjeleinek vagy a városok sorszámainak beírásával! *Nem minden négyesbő kerül beírás! A lehetséges helyes válaszok számánál több beírása pontlevonással jár!*

- ## 1. Minőségi acélgyártásra épülő gépipara világhírű.

1

1

- ## 2. Az ország szénhidrogén-bányászata jelentős.

1

1

3. Főváros, peremvárosában van a NOKIA központja.

1

A large, empty rectangular box with a black border, intended for the student to draw or write something.

- #### 4. A fakitermelés és afafeldolgozás jelentős bevétele az országnak.

1

1

5. A tengeri fuvarozás kimagasló szerepet játszik az ország gazdasági életében.

1

1

- ## 6. Geotermikus energiában gazdag.

A large, empty rectangular box with a black border, intended for children to draw or write in.

A large, empty rectangular box with a black border, intended for children to draw or write in.

7. Az elektromos áram termelése szinte teljes egészében a vízenergia hasznosítására épül.

A large, empty rectangular box with a black border, intended for drawing or writing.

A large, empty rectangular box with a black border, intended for children to draw or write in.

8. Az ország területének 60%-át kitervező szántóföldek a fejlett állattartást segítik.

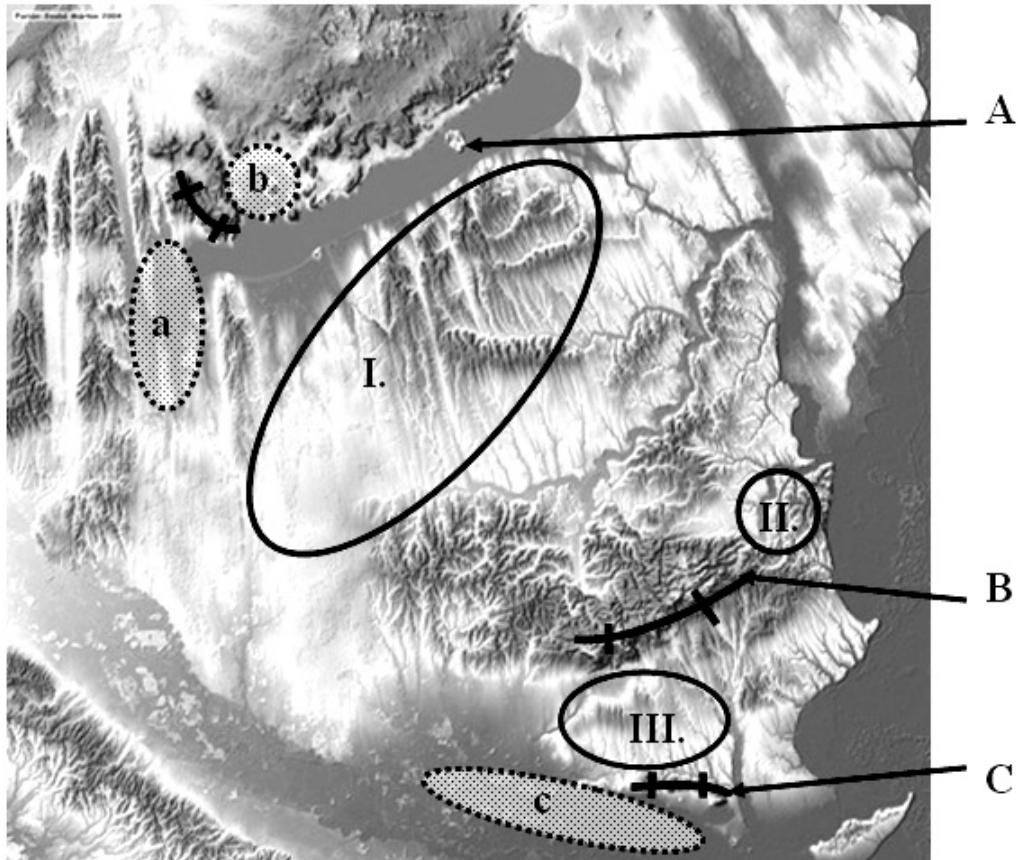
9. Nem tagja az Európai Uniónak.

11 pont

26 pont

12. Tanulmányozza a térképvázlatot, és oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

A térképvázlat egy speciális felvétel alapján készült, ahol a műhold által „láthatatlan”, vízzel borított, illetve nedves felszín egységesen szürke színben jelenik meg.



a) Nevezze meg a Dunántúli-dombság római számokkal jelölt résztájait!

I. II.

III.

3 pont

<input type="text"/>										
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

b) Nevezze meg a nagybetűkkel jelölt tájakat!

A: -félsziget B: (hegység)

C: -hegység

3 pont

<input type="text"/>

c) A földtörténeti negyedidőszakban az a), b) és c) betűkkel jelölt tájak legnagyobb részét még víz borította. Nevezze meg ezeket a topográfiai fogalmakat!

a) (tó, mocsár) b) -medence

c) (síkság)

3 pont

<input type="text"/>

d) Mely éghajlatmódosító hatás érvényesül a legerőteljesebben a térképvázlat által bemutatott területen? Állapítsa meg a leírás alapján!

A csapadék évi eloszlására az ősz végé, télen eleji megnövekedett csapadékmennyiséget jellemző.

módosító hatás:

1 pont

<input type="text"/>

e) Nevezze meg a térképvázlaton **II-es** számmal jelölt dombvidék legjellemzőbb felszínalkotó kőzetét!

.....

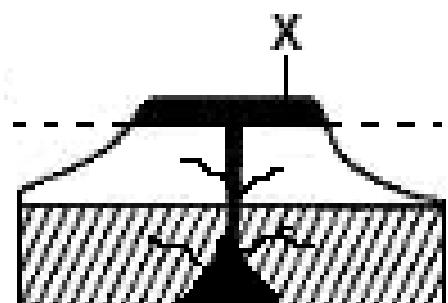
Nevezze meg, hogy mi a térképvázlaton nagybetűkkel jelölt hegységek leggyakoribb, középidőben képződött felépítő közete!

.....

2 pont

<input type="text"/>

f) Az ábra a **b-vel** jelölt táj egyik jellegzetes geológiai képződményének szerkezetét mutatja. Oldja meg az ábrához kapcsolódó feladatokat!



<input type="text"/>									
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

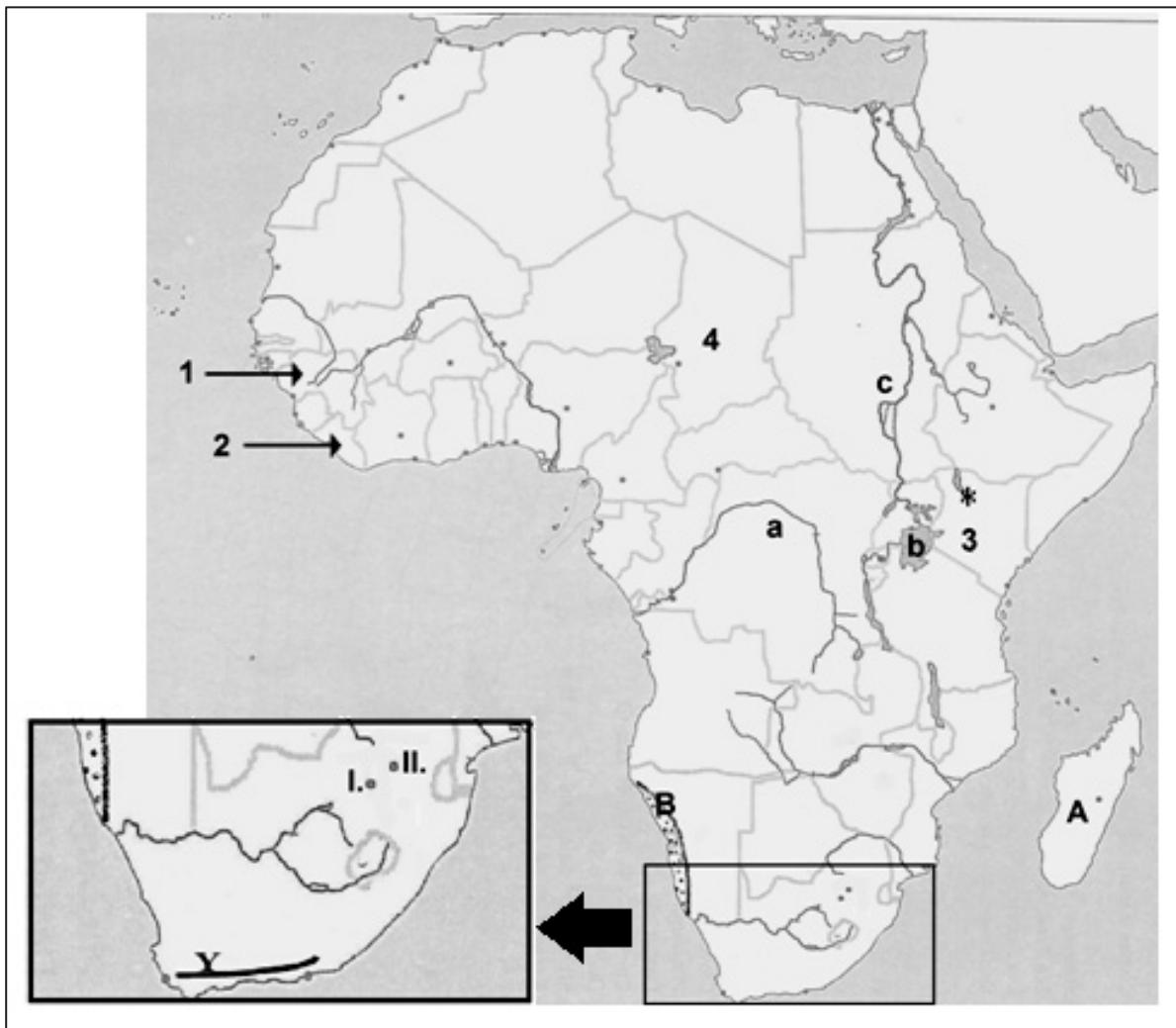
1. Nevezze meg a képződményt!
2. Melyik földtörténeti időszakban keletkezett?
3. Nevezze meg a rajzon X-szel jelölt részt felépítő kőzetét?
.....
4. Mire utal, mit jelöl az ábra felső részéhez húzott szaggatott vonal?
.....
5. Melyik nemzeti park védett értékei a rajzon látható képződmények?
.....

Nevezzen meg egy konkrét példát a rajzon látható képződményre!

6 pont

18 pont

13. Tanulmányozza a térképvázlatot, és oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!



a) Nevezze meg a térképen kisbetűvel jelölt vízrajzi elemeket!

- a. (folyó) b:.....-tó
 c. (folyó)

3 pont	
--------	--

b) Mi térképvázlaton nagybetűkkel jelölt tájak neve?

- A. (sziget) B.-sivatag

2 pont	
--------	--

c) Mely országokat jelölik a térképvázlat arab számai?

1. 2.
 3. 4.

Mi a neve a 3. számú ország területén *-gal jelölt, magyar utazó nevét viselő vulkánnak?

.....

5 pont	
--------	--

d) Nevezze meg a térképvázlaton kinagyított országot!

.....

Nevezze meg az ország római számokkal jelölt városait!

- I..... II.

Mely földtörténeti időben alakult ki az Y-nal jelölt hegység közöttömege?

.....

Mely szerkezeti mozgás alakította ki a hegység mai képét?

.....

5 pont	
--------	--

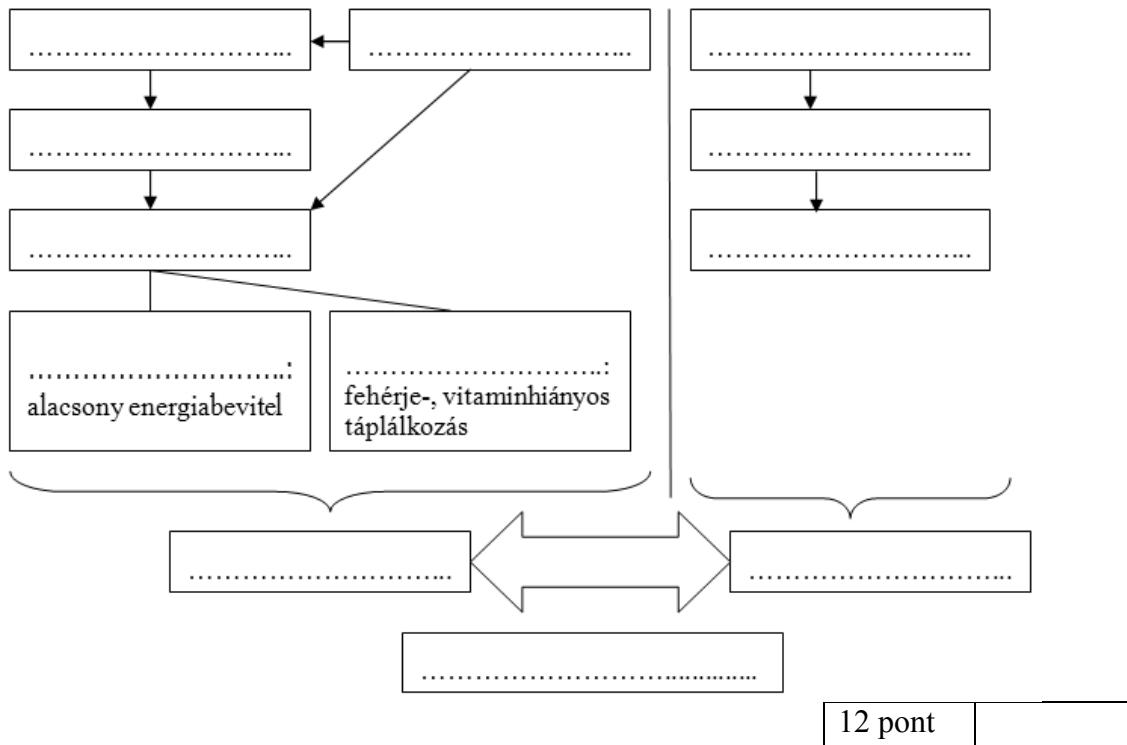
15 pont	
----------------	--



14. Oldja meg a globális társadalmi-környezeti problémával kapcsolatos feladatokat!

- a) Helyezze el a folyamatárában az alábbi kifejezéseket! *Nem tud minden kifejezést beírni. Egy fogalom csak egyszer használható fel.*

elsivatagosodás, fejlett országok, túlnépesedés, minőségi éhezés, elhízás, túllegeltetés, túlfogyasztás, társadalmi egyenlőtlenség, fenntartható fejlődés, mennyiségi éhezés, fejlődő országok, éhinség, eltartóképesség, fogyasztói társadalom



- b) Nevezze meg azt a római székhelyű nemzetközi szervezetet, amely figyelemmel kíséri a világ mezőgazdasági termelésének alakulását, és segítséget nyújt az élelmezési problémák leküzdésében!

Mi a neve annak a genfi székhelyű nemzetközi szervezetnek, amely a világ lakosságának élelmezési színvonalával és egészségi állapotának alakulásával foglalkozik?

2 pont

14 pont

A feladatlappal elérhető összes pontszám: 200 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

feladat sorszáma	maximális pontszám	elért pontszám
1.	16	
2.	8	
3.	23	
4.	11	
5.	14	
6.	20	
7.	5	
8.	5	
9.	10	
10.	15	
11.	26	
12.	18	
13.	15	
14.	14	
ÖSSZESEN	200	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		
ÖSSZESEN/2=	100	

javító tanár

Dátum:

	pontszáma egész számra kerekítve	programba beírt egész pontszám
Földrajzi ismeretek és képességek — feladatsor Írásbeli vizsgarész		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: